

ODREĐIVANJE PRIORITETA

**LEAP KAO INSTRUMENT ZA LOKALNI
RAZVOJ I OKOLINSKO UPRAVLJANJE**

O IZBORU PRIORITETA

- Pri određivanju prioriteta ne postoje apsolutni kriteriji. Za nekoga može biti značajan jedan, a za nekog drugog neki drugi prioritet. Najčešće su oba odn. svi u pravu. Svi problemi su važni.
- **Zbog toga se kod određivanja prioriteta radi najčešće o postizanju širokog koncenzusa.**

Osnovni elementi pri određivanju prioriteta

- **Prioritet će postati nešto što prihvate svi odn. jedna grupa koja će se posvetiti određenom prioritetu, a moguće je, u granicama kadrovskih i financijskih mogućnosti realizirati.**
- **Prioriteti koji su potrebni, ali su nerealni i neizvedivi u pravilu ne doprinose unapređivanju okoline, čak onemogućavaju izvršavanje mogućeg!**

3

- Koja je dimenzija projekta?
- Za koje vremensko razdoblje se izrađuje LEAP? Da li do ostvarenja vizije ili čak i duže?
- Koliko vremena i novca se želi/može potrošiti?
- Koliko je velik geografski prostor koji će se pokriti (npr. općina, regija, riječni sliv, industrijska zona?)

4

Koje akcije želimo utvrditi u LEAP?

- Naš LEAP je kombinacija LEAP, Agende 21, Zelene agende, Milenijumskih ciljeva, LOR/a i još mnogo čega
- U LEAP ćemo pokušati utvrditi što je više problema koji mogu pomoći **podizanju kvalitete života stanovnika**
- **Sjetite se Jablanice i Tuzle**

5

KOLIKO PROBLEMA OBUHVATITI

- **Pripremiti listu svih razvojnih problema koje predlože pojedini partneri.**
- Puno partnera može istovremeno raditi na više problema

6

O PODACIMA

- Treba sakupiti sve relevantne pristupačne podatke i informacije vezane za pojedini identificirani problem.
- Iznenadit ćemo se da mi nismo prvi koji razmišljaju da selo treba dobiti vodu ili grad deponiju

7

O RIZICIMA I RANGIRANJU

- Kod svakog problema je dobro napraviti **komparativni pristup rizicima** vezanim za okoliš koji su povezanim sa tim problemima.
- **Rangirati** probleme iz oblasti okoliša vezano sa komparativnim rizicima.
- Uspostaviti prioritete zaštite okoliša vezano sa rizicima i ostalim faktorima – **okoliš, biodiverzitet i zdravlje su magične riječi koje otvaraju mnoga vrata – “priliko otvori se”.**

8

REALNOST

- Ocijenite realnost rješavanja pojedinog problema.
- Na početku treba odlučiti što se podrazumijeva pod “problemima iz oblasti okoliša”

Da li je problem mina okolišni problem?

9

- Odrediti/grupirati probleme na sličan način.
- Fokusirajte probleme tamo gdje lokalna zajednica ima većeg utjecaja
- Treba pružiti javnosti priliku da pomogne kod uspostavljanja liste, koristeći pri tome istraživanja javnog mnijenja i javne sastanke

10

Određivanje prioriteta na bazi komparativne analize rizika

- Komparativna analiza rizika je analitička metodologija uspoređivanja problem na sistematičan način, bazirana na najpristupačnijim informacijama o relativnim rizicima koje ti problemi imaju za ljudsko zdravlje, okolinu, opći kvaliteta življenja i druge dogovorene (konzenzusom usvojene) kriterije/rizike.

11

- Komparativnom analizom rizika se pokušava odgovoriti na pitanje:
- **Na osnovu informacija koje su na raspolaganju , koji okolišni problemi u zajednici predstavljaju najveće rizike za stanovnike, okolinu i na kvalitetu života?**
- Osnovni princip je da je rizik **“zajednički nazivnik”** za karakteriziranje problema

12

- Šta je rizik? Rizik je:
- **Izloženost**
- *(Jesu li ljudi i/ili ekološki receptori izloženi onečišćenom okolišu ili ne? I ako jesu koliko dugo? I na kom nivou?)*
- pomnožena sa ...

13

- **Potencijalnom opasnošću (toksičnost)**

(Koliko štetan i opasan je zagađivač ili problem kojem su ljudi i ekološki receptori bili izloženi)

Na taj način se mogu dobiti slijedeće kategorije

14

- Mala izloženost + Mala toksičnost = Mali rizik
- Velika izloženost + Velika toksičnost = Veliki rizik
- Mala izloženost + Velika toksičnost = Srednji rizik
- Velika izloženost + Mala toksičnost = Srednji rizik
- Nema izloženosti +/-ili Nema toksičnosti = Nema

15

NAJČEŠĆI KRITERIJI ZA PRIORITIZACIJU

- **Kao temeljni kriteriji/mjerila za određivanje prioriteta i aktivnosti najčešće se koriste utjecaj (rizik) onečišćenosti okoliša na:**
 - (1) ljudsko zdravlje,
 - (2) utjecaj na ekosisteme i
 - (3) socijalno-ekonomska važnost.

16

Tri vrste mjerenja utjecaja

- *Ocjenjivanje*: Koliko velik ili rasprostranjen je utjecaj?
- *Ozbiljnost*: Koliko ozbiljan ili intenzivan je utjecaj?
- *Povratnost*: Može li utjecaj biti obrnut?

17

KRITERIJI ZA ODABIR AKCIJA

- Održivost
- Socio-ekonomska i ekološka korist Cost-benefit
- "bankability"
- Stupanj pripremljenosti projekta
- Ispunjavanje međunarodnih obveza
- Interes donatorskih institucija / vladâ
- Zainteresiranost zajednice i pojedinih skupina

18

NIJE NEVAŽNO

- Često se okolišnim i razvojnim problemima bave grupe i pojedinci koji imaju pojačanu senzibilnost do okoline, a nisu sudjelovali u praktičnoj realizaciji projekata.
- Zbog toga se dešava da su prioriteti često nerealni.

19

- Oni koji manje znaju o problematici društvenog gospodarstva najčešće misle da se novac «štampa», a ne da je rezultat ukupnog razvoja odn. produktivnosti zajednice.

20

Kod postavljanja prioriteta razmotrite i slijedeće

- **Tehnička izvodljivost**
- *Da li je akcija moguća, da li koristi postojeće domaće tehnologije? Da li postoje primjeri rješavanja u drugim sredinama? Da li vam netko nudi nešto jako "originalno"?*

21

- **Efikasnost**
- *Koliko značajna je akcija u smanjenju rizika po ljudsko zdravlje, ekološke sisteme i ukupni kvalitet života? Da li sve možemo napraviti sami i da li će stvarno imati smisla?*
- **Troškovi**
- *Možemo li to sebi priuštiti? Tko će to platiti?*

22

- **Politička izvodljivost**
 - *Da li će akciju prihvatiti javnost i političari?*
 - *Da li će je prihvatiti/poduprijeti međunarodna zajednica?*
- **Pravna izvodljivost**
 - *Da li je akcija pravno dozvoljena?*
- **Vrijeme implementacije**
 - *Koliko dugo će trajati implementacija?*

23

NEŠTO VIŠE

- Upoznajte se detaljno sa zahtjevima koji proizlaze iz EU zakonodavstva – približavanje EU je također magična riječ za otvaranje vrata!
- Svaku aktivnost probajte prevesti u realne pojedinačne korake/akcije

24

- Uvijek se pitajte imamo li:

- Pravne osnove

- Potrebne institucije

- Financijske preduvjete

- Iskustvo i informacije

25

- Predložite aktivnosti koje smatrate da se moraju organizirati u drugom sektoru, a biti će od koristi za vaš!

- Budite kooperativni, drugi će to htjeti i od vas

26

GRUPIRANJE

- Prioriteti trebaju/mogu biti svrstani u skupine:
- Zakonodavne i Institucionalne
- Tehničke (monitoring, edukacija)
- Ekonomske (izvori sredstava)
- Investicije (javni i privatni sektor)

27

Investicije u privredu smatram jednim od ključnih prioriteta – potrebno je ocijeniti koji će to prirodni resursi postati ključni za razvoj (ugljen, rude, zemljište,...)

Treba uvjeriti privredu da LEAP može biti i njihov ALAT! LEAP može pomoći u **proizvodnji značaja!**

28